

Handläggare
Britt-Marie Alvem
08-508 26 263**Till**
Trafiknämnden
2020-03-26

Reinvesteringsprogram och investeringar för gatuträd 2020-2023. Inriktningsbeslut

Reinvesteringsprogram och investeringar för gatuträd 2020. Genomförandebeslut

Förslag till beslut

1. Trafiknämnden godkänner förslag till inriktning och ger trafikkontoret i uppdrag att fortsätta planering för projektet reinvesteringsprogram och investeringar för gatuträd 2020-2023 upp till 3,0 mnkr, som underlag för kommande genomförandebeslut.
2. Trafiknämnden godkänner förslag till genomförandebeslut för reinvesteringsprogram och investeringar för gatuträd 2020 till en utgift om 25 mnkr.

Gunilla Glantz
FörvaltningschefInga-Lill Hultin
Tf. avdelningschefElisabeth Rosenquist
Enhetschef**Trafikkontoret**
StadsmiljöFleminggatan 4
Box 8311
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 26 263
Växel 08-508 27 200
brittmarie.alvem@stockholm.se
trafikkontoret@stockholm.se
Org nr 212000-0142
stockholm.se

Sammanfattning

Trafikkontoret förvaltar och utvecklar stadens cirka 50 000 gatuträd. I ansvaret ingår bland annat anläggning av växtbäddar, återplantering av dåliga eller döda träd, etableringsskötsel, samt beskärning av träd.

Med hjälp av reinvesteringar och investeringar för gatuträd fokuserar kontoret på att förbättra miljön för gatuträd och möjliggöra att träden kommer att leva längre och leverera ekosystemtjänster för staden.

Kontoret föreslår att trafiknämnden godkänner förslag till inriktning och ger trafikkontoret i uppdrag att fortsätta planering för reinvesteringsprogram och investeringar för gatuträd 2020-2023 upp till 3,0 mnkr, som underlag för kommande genomförandebeslut. Kontoret föreslår även att trafiknämnden godkänner förslag till genomförandebeslut för reinvesteringsprogram och investeringar för gatuträd 2020 till en utgift om 25 mnkr.

Bakgrund

Trafikkontoret förvaltar och utvecklar stadens cirka 50 000 gatuträd och träden i de kommuncentrala parkerna. I ansvaret ingår planering och strategiska trädfrågor, anläggning av växtbäddar, återplantering av dåliga eller döda träd, viss nyplantering, etableringsskötsel, hantering av sjuka eller döende träd, samt beskärning.

Kontoret bistår även andra förvaltningar som exploateringskontoret och stadsdelsförvaltningar i frågor gällande träd och växtbäddar. Exploateringskontoret är den förvaltning som planterar nya träd i stadens exploateringsområden och trafikkontoret övertar sedan gatuträden. Trafikkontoret ersätter döda eller dåliga träd i befintliga gatumiljöer och ibland planteras nya träd i samband med omdaning av gator. Stadsdelsförvaltningarna hanterar samma ärenden i parkmiljöer.

Trafikkontoret bygger upp ett anläggningsregister där växtbäddar och gatuträd redovisas. Ett komplett anläggningsregister innebär att en mer systematisk planering för träd och växtbäddars upprustning kan göras. I registret finns även luftningsbrunnar som hör till växtbäddarna inlagda för att de ska kunna rensas. Cirka 4 000 träd inventeras och läggs in årligen.

Kontoret ersätter i genomsnitt cirka 300 döda eller dåliga träd per år. För kontoret verksamhet har under de senaste 15 åren avsatts 15 mnkr för reinvesteringar och 10 mnkr för investeringar per år för att bygga växtbäddar och återplantera träd. I dessa medel har

även etableringskostnader för träden då de vattnas tre växtsäsonger efter plantering ingått.

Reinvesteringar för träd har tidigare ingått i reinvesteringsprogrammet för gatuytor, men redovisas från och med 2020 i ett separat beslut för att öka tydligheten för nämnden samt låta nämnden besluta om omfattningen av åtgärderna. Utöver reinvesteringsprogrammet har särskilda medel för trädinvesteringar årligen avsatts inom nämndens budget.

Projektet bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt, och till verksamhetsmålet Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö.

Trädmål

I kommunfullmäktiges budget för 2020 har trafikinämnden i uppdrag att ta fram ett stadsövergripande trädmål i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och kommunstyrelsen. Arbetet med att formulera ett sådant mål kommer att bedrivas under året och redovisas inte i detta ärende.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom trafikkontoret. Samråd har skett med stadsledningskontoret den 7 februari 2020.

Befintlig situation

Många av stadens gatuträd är döda eller döende på grund av de påfrestningar som staden som livsmiljö utgör. Det omfattande ny- och omförläggandet av olika ledningsnät som pågår för att tillgodose den växande stadens behov innebär påfrestningar och slitage på trädplanteringar och övriga grönytor i samband med omdisponeringen av gatuytor. Samtidigt visar inventeringar av kondition och vitalitet av stadens träd att det eftersätta underhållet är omfattande på många platser.

Vatten och luft är essentiella för trädens tillväxt men stadens hårdgjorda ytor är ofta för kompakterade för att kunna tillgodose trädens behov. För att gatuträdens rötter ska få tillgång till luft och vatten samt utrymme att växa skapas utrymme under stadens beläggningar med hjälp av växtbäddar och trädens livsvillkor förbättras löpande. Med biokol, krossad sten och kompost skapas ett långsiktigt hållbart växtsubstrat med låg belastning på miljön, som samtidigt binder koldioxid. Trädåtgärder utförs enligt

”Växtbäddar i Stockholms stad - en handbok 2017”.¹ Detta världsledande koncept utvecklas successivt och tillämpas nu regelmässigt i stadens trädplanteringar i hårdgjord yta.

Förutom att staden är en tuff miljö för träden som växtplats är trädbeståndet relativt likåldrigt, där många träd planterades kring förra sekelskiftet. I innerstaden är övervägande delen av gatuträden lindar och i ytterstaden domineras beståndet av lönn och oxel. Detta innebär att stadens trädbestånd inte heller är tillräckligt diversifierat beträffande art och ålder för att kunna ses som resilient mot till exempel sjukdomar.

På grund av de senaste tre årens torka mår många träd dåligt och döda eller döende träd står runt om i staden.² Extravattning av träd har gjorts men det är inte möjligt att under längre perioder vattna tusentals träd runt om i staden. Träden har även bitvis påverkats negativt av saltningen på de sträckor där de inte har växtbäddar enligt stadens modell.^{3 4}

Figur 1 Odengatan före växtbäddsrenovering. Fotografiet är taget i augusti när träden borde vara som grönast

¹ <https://leverantor.stockholm/vaxtbaddshandboken/>

² <http://miljobarometern.stockholm.se/klimat/klimatforandringar-och-klimatanpassning/torka-och-vattenbrist/torra-dygn/>

³ https://stud.epsilon.slu.se/6450/11/sirensjo_h_140218.pdf

⁴ https://cms.ku.dk/upload/application/pdf/ac/07/ac07554c/05.23-01P_5_23_1_97.pdf.pdf

⁴ https://cms.ku.dk/upload/application/pdf/ac/07/ac07554c/05.23-01P_5_23_1_97.pdf.pdf

Åtgärdsförslag

För att gatuträden ska kunna leverera ekosystemtjänster och klimatreglerande effekter behöver de förutsättningar för att kunna etablera sig och växa. I reinvesteringsprogrammet för gatuträd fokuserar kontoret på att förbättra miljön för gatuträd och möjliggöra att träden kommer att leva längre och leverera tjänster som bland annat en mildring av värme-ö-effekten som bildas vid solinstrålning på hårdgjorda ytor och av reflekterande värme från fasader, fördröjning av dagvatten, generera estetiska värden och bidra till trevnad i staden.

Åtgärderna innebär en kvalitetshöjning där träden kan leva längre. Träd som saknar adekvata växtbäddar orsakar ibland skador på beläggningar eftersom rötterna lyfter beläggningen när de söker efter luft och vatten. Genom att bygga växtbäddar, eller om det inte räcker, genom att dessutom byta ut träden, kan detta problem undvikas vilket är bättre både för träden och ur ett tillgänglighetsperspektiv. Genom att träden växer orsakar detta ökade driftskostnader som ökad uppbyggnadsbeskränkning men samtidigt ökar samhällsnyttan med de ökade ekosystemtjänster som träden levererar.

Genom att förbättra förutsättningarna för stadens gatuträd och byta ut de som är döende med nya träd som ger en större variation avseende artval får staden ett mer diversifierat och friskt trädbestånd både avseende art och ålder. Dessutom innebär detta att stadens gatuträd får bättre förutsättningar och möjlighet att leverera ekosystemtjänster.

En övergripande målsättning vid utvecklingen och anläggandet av växtbäddar är att minska användandet av ändliga resurser som sand och grus genom att ersätta matjord med återvunna material som krossad sten och biokol. På detta sätt skapas långsiktigt hållbara lösningar som förbättrar livsmiljön för träden samtidigt som belastningen på miljön minskar då halterna av koldioxid sänks samt att materialet kommer från återvunnet material. Biokolet har även en renande effekt på vattnet. Tekniken och kunskapen om detta arbete är under ständig utveckling för att lösningarna ska kunna optimeras.

Stadens höga andel hårdgjorda ytor skapar stora flöden av dagvatten som måste hanteras, bland annat för att ledningsnätet inte ska överbelastas och då särskilt vid skyfall. Olika typer av växtbäddar ger goda möjligheter till fördröjning av dagvatten

genom att hålrummen i växtbäddsmaterialet utnyttjas. Samtidigt kan det fördröjda dagvattnet utnyttjas för bevattning av träden. Härigenom kan även vattensamlingar undvikas och växtbäddarna kan utnyttjas för att fördröja dagvattnet och bevattna träden. Detta skapar ett passivt bevattningssystem som ger träden ökade möjligheter att överleva i den hårda miljö som staden utgör. Träd som saknar växtbäddar får inte tillgång till dagvattnet eftersom det leds ner direkt i avloppssystemet. Att fördröja dagvattnet ger även träden bättre förutsättningar att klara av extremare torka.

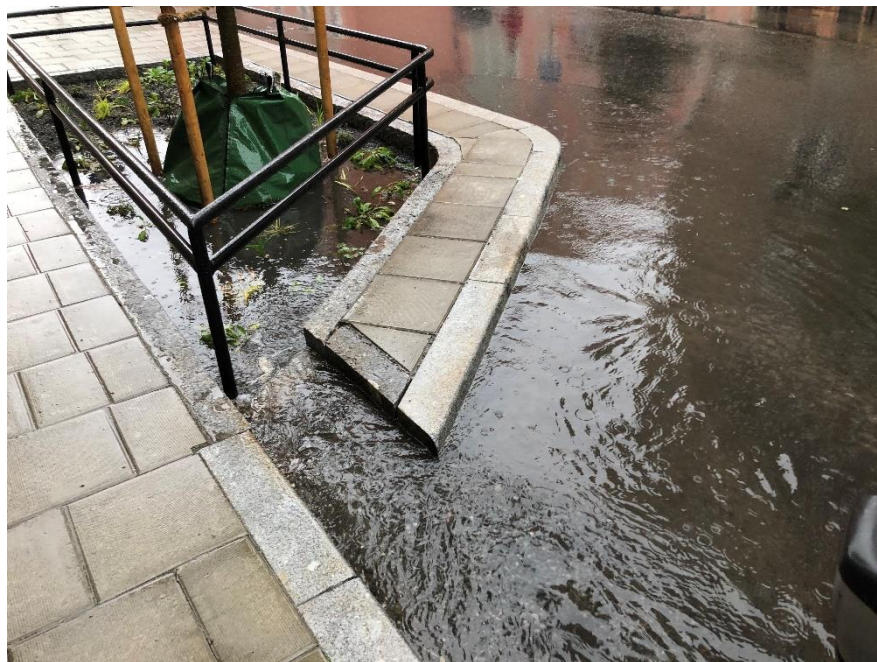
Figur 2: Odengatan efter byggnation av växtbäddar, där de träd som var döda har bytts ut och de som gick att rädda åter är gröna.

Figur 3: Växtbäddsrenovering med hjälp av biokolsmakadam, Valhallavägen 2017.

Figur 4: Växtbäddsrenovering på Kolonivägen 2016, växtbäddssubstrat med biokol tillsammans med att dagvatten letts in till växtbäddarna har gjort att träden har fått ett friskt grönt bladverk.

Figur 5: Dagvattenfördröjning i nybyggda regnbäddar på Rehnsgatan, där vattnet även utnyttjas för bevattning av gatuträden.

Omfattning och avgränsningar

Behovet av reinvesteringar och investeringar är stort och allt kan inte åtgärdas på en gång. Därför har kontoret tagit fram prioriteringsgrunder och utifrån dessa avser kontoret att under programperioden prioritera bland de möjliga åtgärderna för att få ut mesta möjliga nytta för investerade medel.

I första hand prioriteras att byta ut döda träd, samt att utföra åtgärder för att garantera säkerheten för tredje man genom att till exempel byta ut markgaller som utgör en snubbelrisk. Därefter prioriteras åtgärder för förbättrad dagvattenhantering, åtgärder som på sikt ger samhällsekonomiska fördelar, samt åtgärder för ökad biologisk mångfald.

Programmet behöver ha en viss flexibilitet när hela kvarter av träd skadas på grund av exempelvis gasläckage eller saltskadade träd samt för att ge möjlighet att gå med i andra pågående projekt där trädåtgärder eller växtbäddar ingår på kontoret.

Jämställdhetsanalys

Som ett led i kontorets arbete med jämställdhetsintegrering är det viktigt att regelmässigt analysera de prioriteringar och den resursfördelning som görs utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

När det gäller utemiljöer är det inte desto mindre viktigt att arbeta med jämlikhetsfrågor där alla har samma rätt till våra gemensamma ytor. I varje enskilt projekt ses tillgänglighetsåtgärder över ur flera perspektiv och ett aktivt beslut fattas utifrån platsens förutsättningar och projektets totala budget. Genom reinvesteringsåtgärder för träd upprätthåller kontoret en god standard på stadens gång- och cykelbanor samt gator och torg, vilket både ökar tryggheten och upplevelsen av trygghet samt tillgänglighet. Ett friskt och välmående trädbestånd ger ökade vistelsevärden för en trevligare stad som gynnar många individer och grupper i samhället.

Tidplan

Ett inriktningsbeslut för hela perioden 2020-2023 och genomförandebeslut för år 2020 fattas av trafiknämnden i mars 2020. Kontoret föreslår att nya, årliga genomförandebeslut tas för de tre kommande åren, 2021-2023, och att slutredovisningar utförs årligen i det efterföljande årets första kvartal.

Ekonomi

Inriktning 2020-2023

Projekts totala investeringsutgift uppskattas till cirka 100 mnkr. Projektet beräknas kunna inrymmas inom nämndens långsiktiga investeringsplan kommande år. Den preliminära årliga volymen föreslås uppgå till 25 mnkr. I den föreslagna volymen ingår även åtgärder av oförutsedd karaktär som kan uppstå.

Ökade driftkostnader uppstår genom att träden växer vilket medför ökad uppbyggnadsbeskränning, men samtidigt ökar samhällsnyttan med de ökade ekosystemtjänster som träden levererar.

Investeringarna kommer att aktiveras successivt från och med år 2021. Kapitalkostnaden, som beräknas till cirka 1,1 mnkr år 2021, ökar därefter till 4,5 mnkr år 2024, och minskar sedan med gjorda avskrivningar. Kapitalkostnaden är beräknad med en genomsnittlig avskrivningstid på 30 år och en intern ränta om 0,5 procent.

Genomförande 2020

Utgiften för planerade åtgärder under 2020 uppgår till totalt 25 mnkr. Reinvesteringarna beräknas uppgå till 20 mnkr och investeringarna till 5,0 mnkr. Denna uppdelning ger en mer korrekt bild av de åtgärder som krävs för att upprätthålla ett friskt

trädbestånd i staden. Projektet är i verksamhetsplanen för 2020 inrymt inom nämndens långsiktiga investeringsplan. Under året planeras bland annat åtgärder för att ersätta nedtagna träd längsmed Drottningsholmsvägen, Spångavägen och Hanstavägen genomföras, trasiga stamskydd och markgaller att bytas ut samt vattning av träd som har planterats under de senaste åren för att de ska kunna etableras.

Investeringarna kommer att aktiveras från och med år 2021. Kapitalkostnaden, som beräknas till cirka 1,1 mnkr år 2021, minskar därefter med gjorda avskrivningar. Kapitalkostnaden är beräknad med en genomsnittlig avskrivningstid på 30 år och en intern ränta om 0,5 procent.

Risk/Osäkerhet

De flesta växtbäddsarbeten och trädplanteringar som trafikkontoret utför sker i trafikerade miljöer och framkomligheten för alla typer av trafikslag kan under utförandeskedet komma att påverkas. Kontoret arbetar dock för att minimera denna påverkan och genom samplanering av kontorets och andras arbeten kan det bli färre störningar.

Det finns alltid en risk för att det inte kommer att gå att bygga växtbäddar i den utsträckning som planeras på grund av exempelvis prisbilden eller att kapaciteten hos leverantörerna förändras. För att försöka komma tillrätta med detta genomför kontoret en upphandling med syfte att öka antalet leverantörer.

Kontorets förslag till beslut

Kontoret föreslår att trafiknämnden godkänner förslag till inriktning och ger trafikkontoret i uppdrag att fortsätta planering för reinvesteringsprogram och investeringar för gatuträd 2020-2023upp till 3,0 mnkr, som underlag för kommande genomförandebeslut. Kontoret föreslår även att trafiknämnden godkänner förslag till genomförandebeslut för reinvesteringsprogram och investeringar för gatuträd 2020 till en utgift om 25 mnkr.

Slut